

כ"ט באדר תשפ"ג, 22.3.2023

גיליון מס' 838

פרשת ויקרא

אשמה, אחריות, תיקון

מאת ורד רזיאל-קרצ'מר

לקבלת דף פרשת שבוע בווצאפ (קבוצה שקטה) – לחצו [כאן](#)

מסורת הלימוד היהודית העניקה לספר ויקרא מעמד חינוכי מיוחד, שכן היה זה החומש הראשון שלמדו ילדים שהגיעו לגיל מקרא. למסורת זו עדויות רבות במשך הדורות, בהן העתקות של תחילת חומש ויקרא במהדורות מיוחדות לילדים עם הקדשה חגיגית שנשתמרו בגניזת קהיר. ההחלטה לפתוח את לימוד התורה של ילדי ישראל בספר ויקרא תמוהה היא בעיני, שכן התיאור המפורט והדקדקני של הקרבנות, הדם והקרביים, הפדרים והנוצות, אינו רק מרתיע אלא גם זר לעולם קיום המצוות הבת-מקדשי. האם לא עדיף לפתות ילדים רכים ללימוד תורה דרך פרשיות שובות לב יותר?

אי אפשר להתעלם מהשלכותיה של בחירה זו על עיצוב התודעה הילדית: היא מעניקה חשיבות יתרה לדיני הקרבנות ולעבודת המקדש על פני לימוד סיפורי בראשית, יציאת מצרים, מתן תורה והקמת המשכן שבחומשי בראשית ושמות. זוהי אינה רק בחירה של דינים על פני סיפורים, אלא קביעת מעמד מיוחד לעבודת המקדש על פני הלכות רבות אחרות.

נימוקו של המדרש האמוראי ויקרא רבה למסורת זו אינו מתמקד בטובת הילד ובדרך החינוך הנכונה לו, אלא בקדושתם היתרה של דיני הקרבנות:

'אמר ר' איסי: מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת כהנים, יתחילו להן מבראשית, אמר הקב"ה הואיל וקרבנות טהורין והתינוקות טהורין, יבואו טהורין ויתעסקו בטהורין.' (ויקרא רבה, פרשה ז, מהדורת מרגליות עמ' קנו)

על פי הסבר זה, הבחירה להתחיל את לימוד המקרא מחומש ויקרא נובעת מסגולתם המיוחדת של ילדים צעירים שטרם חטאו, שהופכת אותם מתאימים ללימוד פרשיות הקרבנות. נימוק זה מצטרף לעקרון של לימוד דיני הקרבנות כהקרה סימבולית: 'אמר להן הקב"ה הואיל ואתם מתעסקין בהן מעלה אני עליכם כאילו אתם מקריבים אותם' (שם, עמ' קנה). הדרשן ר' איסי מעלה על נס את מושג הטהרה, המצטייר כמטרה נשגבת שבהעדרם של מקדש וקרבנות אי אפשר באמת להגיע אליה, והיא נותרת כמיהה לא ממומשת. ואכן, מבעד למהומה הפשרנית של דיני הקרבנות לפרטיהם מתגלה עולם שלם של מונחי יסוד של התפיסה הדתית, וגם של הנפש האנושית: טהרה. אשמה. כפרה. הקרבה. הודיה. תיקון.

הקרבת הקרבנות מאפשרת לאדם יחיד לכפר על חטא שנעשה בשוגג, להודות לאל ולהטהר מטומאה. אלה נתפסים כמהלכים הכרחיים לתחושת הרווחה הנפשית של האדם. על אלה מוסיפה פרשת ויקרא שלשה קרבנות המיועדים לא לאדם יחיד אלא למנהיג ולציבור כולו: קרבנו של כהן משיח החוטא 'לאשמת העם', ביטוי רב משמעי הקושר בקשר סבוך של אשמה את מעשי העם ומעשי המנהיג; קרבנו של נשיא; וקרבת של הציבור כולו על חטא שנבע מחוסר ידיעה וטעות. הזקנים - נציגיו של הציבור - סומכים את ידיהם על ראש הקרבן, כמו בעגלה ערופה, מעשה המסמל קבלת אחריות של הזקנים המנהיגים והצהרה על נכונות לתיקון.

בימים סוערים אלה, שהנפש לא מוצאת במנוח, אפשר אולי להבין ולהזדהות עם הצורך האנושי הזה בכפרה, ועם הקריאה למנהיגי הציבור לקחת אחריות ולתקן את מה שקלקלו.

ורד רזיאל-קרצ'מר, חברת קיבוץ עין צורים, נשואה ליואל ואמם של מרוה, המדת, אבינעם ויהלי. חוקרת תפילה יהודית וגניזת קהיר, מלמדת במסגרות שונות.

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il